

Dobosi Bea

ÁLLAT

WORLD PRESS PHOTO

2025-10-15 | PRÓZA, WORLD PRESS PHOTO

Öregeink úgy mesélik, hogy az idők kezdetén élt egy roppant lény. Belőle lett minden, amit ismerünk. Húsából termőföldünk, csontjából szikláink, szőréből füveink, véréből folyóink, a zsigereiben hízó férgekől mi magunk.

Hét neve volt. Az első az Állat, a második a Vastag lábú, a harmadik az Ormányos, a negyedik Hosszú fogú, az ötödik a Beles, a hatodik a Széles hátú, a hetedik a Szürke bőrű. Más népek másként hívták, de mi ezt a hét nevet használtuk, és sosem neveztük máshogy.

Az Állat négy dologból volt összerakva: puha talppárnákból, feneketlen bendőből, görbe fogakból, kemény húsból. Lába gyors volt és kitartó, füle meghallotta a leghalkabb neszeket. Ágak suhintását, levelek hullását. Ormánya elérte a csillagokat.

Ivadékai benépesítették világunkat. Testéből etette őket. Az emlőjéből, a gyomrából, a torkából, a szájából. Általuk ezer meg ezer alakban és természetben él tovább. Végtelen erdőségünk, végtelen pusztánk az otthona.

Régi időkben az éjszaka legsötétebb óráján kerek arcú lányok sereglettek elő, mint ázott földből a kukacok. Vállukat felhúzták, fejüket meghajtották, illatos füveket szórtak a lángokba. Kopaszra borotválták a férfiak fejét.

a halál színével

A férfiak készülődtek. Arcukat a vér színével festették, a tűz színével festették, a halál színével festették.

Szakállukban megszáradt a sárga sár. Megidéztek isteneinket, a háborúét, a halálét, a hódításét. Sebes

hajítódárdákat, vérgőzös győzelmet reméltek.

Az asszonyok készülődtek. Teknőt vájtak a húsnak, állványt ácsoltak a bőrnek, hálót csomóztak a csontnak, kosarat fontak a belsőségnek. Szemük száraz volt, kezük szapora, hasuk meleg. Minden éjszakán vérről álmodtak, halálról álmodtak.

A papok készülődtek. Kérték a szelet és az esőt, a földet és a vizet, a követ és a vasat, a napot és a holdat, hogy ne ártsanak az Állatnak. Az Állatnak csak dárdáink, késeink, dobóköveink onthatták vérét, onthatták belét.

A nap már a poros csapáson találta a férfiakat. Vesződéses munkával keresték az Állatot. Burjánzó vadonunkban, fátlan pusztaságainkon, hömpölygő folyamjainkon, fenséges hegyeinken. Marokra fogták dárdájukat, késüket, dobóköveiket.

Tagjaik megsérültek, eltörtek, véreztek, kifcamodtak. Fegyvereik elkoptak, ruhájuk szétszakadt, saruik elvástak, homlokukon kidagadtak az erek. Csak napszállta után hangzott fel csörtetésük a bozótban. Vagy három holdtöltére eltűntek, és sosem tértek vissza.

Livingstone Linda külvárosának lakói figyelik a közelükben elhaladó elefántcsordát. Livingstone, Zambia, 2024. augusztus 31.

Amikor megjöttek a nagy esők, csak a legbátrabbak merészkedtek ki. Állig felfegyverkezve ejtették törbe az üvöltő Állatot. Nyakára hurkot vetettek, fejét a földre húzták, tagjait gúzsba kötötték. Viszontagságos út várt rájuk.

Nem ölték meg. Az nem lett volna helyes. Hozzákötötték a keresztfához, és apró lyukakat ütöttek a testén. Türelmesek voltak. Egyik napról a másikra éltek, lopott időkből ettek és aludtak. Látták a szivárgó vért, hallották ritkuló csepegését.

Békés véget kívántak neki. Bízta benne, hogy nem kell végignézniük méltatlan vergődését. Amikor a szellem uralma megszűnik az izmok felett, a test melege elillan, és szabad folyásuk lesz a nedveknek.

Először képességeit veszítette el. A látás, a szaglás, a tapintás képességét. Hallása haláltusájában is kitartott. Amikor már nem maradt belőle más, csak egy kupac kocsonyás hús a szilánkosra tört csontokon.

Az Állat három napig függött a keresztfán. Három napig nem evett és nem ivott, és nem verejtékezett. Három napig nem hajtotta nyugovóra fejét. Három napig fürkészte az élet és a halál titkait. Bordái alatt vérzett egy dárda ütötte seb.

bonthatatlan szövetségek

Az Állat meghalt a keresztfán. Tömör húsát felszabdalták, súlyos tagjait vállukra vették. Fogából kést faragtak, inából kötelet sodortak, koponyája lett ivóserlegük. Bőrén átsütöttek örökmozgó csillagjaik, vére megpecsételte bonthatatlan szövetségeik.

Idegen harcosok jöttek. Öregeink azt mesélik, hogy az Állat hátára fából ácsolt tornyot erősítettek. Úgy hitték, hogy ráncos bőre és szárított epéje orvosság, porrá zúzott gyomorredőjétől összeforr a csont.

Idegen vadászok jöttek. Akkor is öltek, ha nem voltak éhesek. Az Állat tetemét gazdag házaikba vitték, koponyáját kifőzték, bőrét-húsát késekkel lehántották, kicsapódott szemét kanalaikkal kivájták.

Idegen kalmárok jöttek. Az Állat görbe fogát busásan megfizették. Hajóikon messzi birodalmakba szállították, palotákat és színarannyal borított trónusokat emeltek. Ládikót faragtak, tűt faragtak, fésűt faragtak, írószerszámot faragtak.

Holdtalan éjszakákon ma is halljuk az Állat lépteinek dübörgését, mikor elvonul kertjeink alatt. Villanyos lámpáink fényében bőre szürkén, apró szeme pirosan világít. Szakadatlanul keresi fogyatkozó élelmét.

A nagy esők után kiszárad a föld. Letarolt tájainkon füveink elsárgulnak, bokraink elsárgulnak, fáink elsárgulnak. Szikkadt rögeinken nem terem, csak kóró. Mérges levegőnk évről évre jobban perzsel, évről évre ritkábban ad esőt.

Az Állat behatol településeinkre. Morgó bendője elemészti terményünket, széles talpa eltapossa miskárolt házi állatainkat. Görbe foga felkoncolja az ellene fenekedő hasát, bezúzza az ellene fenekedő koponyáját.

Népünk az Állattal éhezik. Érzi beleinek mardosását, hallja gyomrának korgását, átéli nem múló szenvedéseit. Tagjaiban fogyatkozik az erő, szemében a fény, szívében a harci kedv. Akaratát a legnehezebb megtörni.

Kerítéssel védekezünk. Villanó fénnel védekezünk, durrogó hangokkal védekezünk, halk szóval és zajos járművekkel. Minden hasztalan. Semmi sem tartja távol, semmi sem véd meg. Senki és semmi sincs biztonságban.

Gyógyítóink készülődnek. Könnyű lábbal ugorják át a tüzeket. Három napon át nem pihennek, nem étkeznek, nem oltják szomjukat. Három napon át tanulják a jövőbelátás képességét és az írás tudományát.

Fiaink készülődnek. Az éj leple alatt átbújnak a kerítés alatt, a fák ága alatt, a bokrok ága alatt. Nesztelenül osonnak rejtektől rejtekig. Szemük fehérje ijedten villan sötét arcukban. Lankadatlanul gyűjtik vedreikbe az Állat puha ürülékét.

Fiatalok „chili téglákat” követelnek az elefántok elriasztására egy közbiztonsági rendezvényen. A téglák elefántrágyából, használt motorolajból és chili paprikából készülnek, és égetésükkor mérgező füstöt bocsátanak ki, ami elriasztja az elefántokat. Livingstone, Zambia, 2024. augusztus 31.

Asszonyaink készülődnek. Mozsaraikban porrá őrölik a csípős paprikát, kimérik az olajat, keményre sajtolják a téglákat. Mérges füstjében habzik a földet kapáló bikák szája. Hátukról csorog a tajték, fülükben halálsikoly és csatazaj.

Hatalmas csordák járnak a vidéket. Fáradhatatlanok és éhesek. A férfiak folytonos készültségben állnak, alig esznek és alig alszanak. Ha beköszönt a szárazság, egyetlen éjszaka harmincszor is útra kelnek.

Így élünk. Az ősi tudás fabatkát sem ér, az ősi szavak elvesztették jelentésüket. Öregeink azt mondják, már sosem lelünk békét. Csak a temetetlen holtak édeskés szaga száll az összetöredezett föld felett.

kép | Tommy Trenchard, Panos Pictures, az NPR számára: Livingstone elefántstogói

Az elmúlt néhány évben a zambiai Livingstone városában egymást követék a problémás esős évszakok, az emberek pedig egyre mélyebbre hatoltak az elefántok által hagyományosan használt területekre. Mindez az ember és a vadon élő állatok közötti konfliktusok gyors növekedéséhez vezetett. A száraz évszakban az elefántok élelmet keresve behatolnak Livingstone városába, ahol kerteket, zöldségeket és gyümölcsfákat fosztogatnak. Amikor a lakosok zaklatják és megijesztik őket, a találkozások veszélyessé válhatnak. 2024-ben tizenegy embert öltek meg az elefántok a városban. A három önkéntesből álló Elefánt Incidenskezelő Csoport az emberek és az elefántok biztonságáért dolgozik. Bár a munka nehéz és veszélyes, a csapatot a közösségük és az elefántok iránti szeretet motiválja.

felső kép | Az Elefánt Incidenskezelő Csoport tagjai egy katonai bázis közelében táplálkozó elefántot figyelnek. Livingstone, Zambia, 2024. augusztus 29.